

A MAGYAR KÜLÖNLEGES ERŐK – 2035 (2. RÉSZ) BIZTONSÁGPOLITIKAI-, HADSEREGSZERVEZETI ÉS TECHNOLÓGIAI KUTATÁSOK ELEMZÉSE

HUNGARIAN SPECIAL OPERATION FORCES – 2035 (PART 2.) SECURITY-, ORGANIZATION AND TECHNOLOGY ANALYSIS

BODORÓCZKI János;

(ORCID: 0000-0002-1026-1656);

bodoroczki.janos@uni-nke.hu; <https://bodoroczkijanos.webnode.hu/>

Absztrakt

A kétrészes cikksorozat első felében a szerző geopolitikai-, társadalompolitikai kutatásokat, és jövőforgatókönyveket vizsgált.

Ebben a publikációban a biztonságpolitikai-, hadseregszervezeti és technológiai kutatások eredményeit elemzi. A vizsgálatok eredményei szolgáltatnak alapot a magyar különleges műveleti jövőkép kidolgozására.

Kulcsszavak: Különleges Műveleti Erő, Jövő, 2035.

Abstract

In the first part of the series author examined geopolitical and sociopolitical researches and future scenarios.

Current publication analyzes security policies, military organizations and technologies. Based on results, author describes a possible HUN SOF future.

Keywords: Special Operation Forces, SOF, Future, 2035.

A kézirat benyújtásának dátuma (Date of the submission): 2019.02.11.
A kézirat elfogadásának dátuma (Date of the acceptance): 2019.05.05.

BEVEZETÉS

Ma már nyilvánvaló, és egyre inkább elfogadott, hogy a jövővel tudományos megközelítésben is foglalkozni kell – a távoli jövővel éppúgy, mint a közelivel. Tudnunk kell, hogy milyen jelenségek felerősítésére kell törekednünk, és melyek azok a folyamatok, amiknek gyengítésére kell felkészülni. Hazánk nem rendelkezik olyan eszközökkel, amelyekkel a globális trendeket át tudná alakítani, ezt tehát nem tűzhetjük ki célul. [1; 19-20. o.] Arra viszont képesek vagyunk, hogy a változások irányait idejében felismerjük, felkészüljünk rájuk, és regionálisan Magyarország érdekeinknek megfelelően befolyásoljuk.

Az állam, illetve a társadalmi tevékenységek majd minden területére¹ hatással van a fegyveres küzdelem. A magyar hadtudomány kutatóinak legfontosabb feladata a fegyveres küzdelem elméletének és gyakorlatának a kutatása. Ez nem lehetséges úgy, hogy csupán hadtudományhoz szorosan kötődő kérdéseket vizsgáljuk. Elengedhetetlen a politikai-, társadalomtudományi-, technikai-, gazdasági elemzések ismerete. A várható tendenciák megjóslása lehetetlen a haderők szervezetének-, eljárásainak-, fejlődési irányának ismerete nélkül. Ezek mellé a geopolitikai-, és a geostratégiai elemzések ismeretére is szükség van, mert egy állam haderőjének fejlődését mindig az adott ország törekvései határozzák meg. A tapasztalatok szerint a hazai és nemzetközi szakértők a jövő katonai műveleti környezetének, hadműveleti- és harcászati jellemzőinek vizsgálatát hangsúlyozottan kezelik. Ezen belül az egyik kiemelkedő kérdés a kisalegységek kialakításának-, felkészítésének-, alkalmazásának és vezetésének, továbbá a műveletek lefolyásának vizsgálata. [2]

A megszokott szabályok megváltoztak a nemzetközi politikában, a gazdasági kapcsolatokban, a nemzetállamok belpolitikai tevékenységében ugyanúgy, mint a hétköznapi emberek mindennapjaiban. A korábbi bipoláris világrend felbomlását követően, az 1990-es évektől felgyorsult a társadalmi rendszerek átalakulása. A globalizáció további terjedése, az info-kommunikáció rohamos térnyerése, valamint ezzel összefüggésben az információs társadalom kialakulása alapjaiban formálta át az addig fennálló társadalmi, politikai, gazdasági, kulturális, és biztonsági kereteket. [3; 1-2. o.]

Hazánk globális problémákba való beágyazottsága, az alkalmazkodás új formáira irányítják a figyelmet: megváltozott alkalmazkodási készségeket, képességeket kell kialakítani. A hazai jövő formálásának ezért kettős terepe nyílik meg: egyrészt fel kell készülni arra, hogy alkalmazkodunk a világméretű kihívásokhoz és tendenciákhoz, másrészt meg kell keresni azokat a területeket, ahol változtatás kezdeményezhető. [1; 24. o.] A szerző határozottan meggyőződése, hogy a választott téma egy ilyen terület, amellyel hozzájárul Magyarország érdekérvényesítő képességének növeléséhez.

A jövő megjóslása csaknem lehetetlen feladat, de a kutatóknak mégis meg kell ezt kísérelniük. Az említettek miatt nem elegendő egy terület elemzése, számos kérést vizsgálni kell.² A téma sajátosságaiból adódik, a szűk katonai értelemben vett témakörön kívül a nemzetközi- és hazai jövőforgatókönyveket, valamint geopolitikai- és biztonságpolitikai kérdéseket is érinteni kell annak érdekében, hogy minél jobban meg lehessen közelíteni a haderőt-, és ezen belül a különleges műveleti erőket érintő témákat. A szerző célja egyetlen,

¹ Például a politikára-, a gazdaságra-, a közigazgatásra-, az egészségügyre.

² Horváth Attila szerint, aki arra vállalkozik, hogy elemzi egy háború-, vagy hosszabb időszak jellemzőit, annak számos területtel kapcsolatban kell átfogó ismeretekkel rendelkeznie. Nem elégséges kizárólag az eseménytörténetre összpontosítani. Tisztában kell lenni a politikatörténet-, a társadalmi viszonyok-, a haditechnikatörténet-, a korabeli gazdasági viszonyok-, a hadipar, a hadsereg szervezet és eljárások alapvető kérdéseivel is. [4; 22. o.] A szerző határozottan meggyőződése, hogy ez a megállapítás a jövőkutatás terén is megállja a helyét.

optimista jövőkép lehetőségének felvázolása: a Magyar Honvédség (a továbbiakban: MH) különleges műveleti erői előtt álló jövő lehetőségének feltérképezése, és egy különleges műveleti jövőalternatíva kidolgozása. A két részes cikksorozat első felében a szerző geopolitikai- valamint társadalom-politikai kutatásokat, illetve jövőforgatókönyveket vizsgál. Ezzel alapozza meg a következő publikációban a biztonságpolitikai-, hadseregszervezeti és technológiai kutatások eredményeinek elemzését. A vizsgálatok eredményei és a levont következtetések szolgáltatnak alapot a különleges műveleti jövőkép kidolgozására.

BIZTONSÁGPOLITIKA

Nem könnyű választ adni arra a kérdésre, hogy milyen lesz a világ a jövőben. A biztonságpolitikai környezet alakulását sem látjuk előre, ugyanakkor a jelenlegi ismeretek birtokában bizonyos irányvonalak megjósolhatók. Benyomásaink alapján kijelenthetjük, hogy egyes folyamatok, vagy események bekövetkezését szinte biztosra vehetjük, csupán azok pontos időpontját nem ismerjük. Ha ehhez hozzávesszük a történelmi tapasztalatainkat, akkor már tendenciákat is beazonosíthatunk. Ezek segítségével a várható események lehetséges végkimenetelére is felkészülhetünk. Ennek hordereje kiemelkedő. A biztonságpolitikai folyamatok vizsgálata különösen nagy jelentőséggel bír a döntéshozók számára, hiszen a lehetséges konfliktusok és válságok kirobbanása kétségtelenül évtizedek múlva is befolyással lesz mindennapjainkra. [5]

Napjaink egyik legnagyobb biztonsági kihívása a posztmodern migráció. Az emberek egyéni- vagy csoportos-, országhatárokon-, sőt földrészeken átívelő vándorlása azonban nem nevezhető új típusú biztonsági kockázatnak, hiszen az lényegében egyidős az emberré válással. A népvándorlás évezredekig állami-, törzsi-, vagy nemzeti alapon szervezett, tudatos hódítás volt. Egy népcsoport elvette egy másik „életterét”, és kiirtotta az eredetileg ott lakókat. Napjainkban, egymással párhuzamosan más-más etnikumú-, anyanyelvű- és vallású emberek kelnek útra. Ez alapvető különbség. [7]

A vándorló tömegek összetételén kívül más jellemzők is megfigyelhetők. Ma már kijelenthetjük, hogy a 21. század második évtizedére ez a folyamat céltudatosan szervezett, és jól finanszírozott jelenséggé alakult át. Katonai szempontból a kockázat kezelés egyik legnagyobb hiányossága, hogy a migrációs útvonalakba eső országok haderői drasztikusan lecsökkentek. [6; 8. o.] A helyzetet nem könnyíti meg, hogy egyes államokban a politikai akarat is hiányzik a katonai erő alkalmazására (még ha a képesség rendelkezésre is áll).

A migrációs nyomás az előrejelzések szerint nem fog csökkenni, ezért ezzel rövid-, és középtávon biztosan számolni kell. A népvándorlást az ipari és technológiai forradalom is elősegíti: a szükséges információ gyakorlatilag korlátlanul rendelkezésre áll az interneten, a kontinensek közötti közlekedési lehetőségek kiválóak. Az infrastruktúra további fejlődése tehát erősíti ezt a folyamatot. A biztonságpolitikai szakértők úgy vélik, hogy a kérdéseket átfogóan, a nemzetközi közösség összefogásával lehet megoldani: élehetővé kell tenni azokat a régiókat, ahonnan a vándorlás elindul. „Közhelyesen hangzik, de attól még igaz: jó, de legalább is jobb államokat kell építeni. Mivel az adott térségekben leginkább csak kudarc vagy gyenge államok léteznek, ez az építkezés csak külső behatásra, segítséggel valósulhat meg.” [7]

A „hogyan?” kérdésre a könyv szerzője egy választ biztosan tud adni: a különleges erőkkel. Természetesen ez nem ilyen egyszerű. A fennálló bajokat mindenre kiterjedő szemlélettel kell kezelni, azonban világosan kell látni azt, hogy a gyakorlati megvalósítás nem lesz lehetséges a speciálisan felkészített fegyveres erő nélkül. Ahogy azt a béketámogató műveleteknél megtanultuk, ez olyan nem katonai feladat lesz, amit csak katonák tudnak végrehajtani. Ha Magyarország részt kíván venni a migrációs válság gyökerének kezelésében, az nem képzelhető el a különleges erők alkalmazása nélkül.

Az új típusú biztonsági kihívások

Nehéz megállapítani, hogy mi az alapvető különbség a hagyományos-, valamint a nemrég felbukkant fenyegetések között. Az új típusú biztonsági kérdések pontos meghatározása egy összetett és bonyolult feladat. Napjaink egynéhány „frissnek” tartott kihívása, a társadalomban már eddig is megtalálható volt, de hatásuk nem volt számottevő. A globalizáció-, és a kísérelőjelenségek azonban néhányat annyira felerősítettek, hogy biztonsági kockázattá tudtak fejlődni. [3; 4. o.] A Magyarországon érvényben lévő Nemzeti Biztonsági Stratégia összesen tizenkét olyan fenyegetést sorol fel, amelyek a magyar államra veszélyt jelenthetnek.³ [23] A kormányhatározatban részletezett számos kockázat kezelésében jelentős szerepe van az MH-nak, így a különleges erőnek is.

A változó környezetben sok olyan, a társadalom biztonságérzetét alapvetően befolyásoló tényező került előtérbe, melyet a kormányhatározat nem említ. Ilyen problémakör például:

- Az élelmiszerbiztonság;
- A vízgazdálkodás;
- Az erdőgazdálkodás;
- Az városiasodással kapcsolatos jelenségek;
- Az egészségügy fertőző betegségekkel összefüggő területei. [3; 12. o.]

A biztonságfelfogás kibővülő területei jelentősen befolyásolják a társadalom biztonságérzetét. Kiemelt fontosságú lehet az olyan valószínűsíthető terrorista célpontok védelme, mint például az iskolák, az állami intézmények, vagy a különös biztonsági kockázatot jelentő kutatólaboratóriumok. Ezek a létesítmények könnyen támadhatók, viszont rombolásuk jelentős médiafigyelemre számíthat. [3; 16. o.] A felsorol úgynevezett puha célpontok hazai védelme a 21. század modern hadviselésében kiemelt jelentőséget kap. Ennek az az oka, hogy már Magyarország érdekszférájában⁴ is megtalálhatók olyan katonai-, félkatonai- és lázadó csoportok, amik a gerilla hadviselés egyes elemeit alkalmazzák.

Elemzés katonaszemmel

A biztonsági környezetről és a hadviselésről Szendy István véleménye meghatározó. Megállapítása szerint már a 21. század első évtizedének közepére bebizonyosodott, hogy a világ nem vált egypólusúvá. Napjainkban az új hatalmi központok egyértelműen meghatározhatók. Félremagyarázhatatlan jelenség, hogy biztonsági kihívásokra a multipoláris világ sem képes hatékony válaszokat adni. Ennek az az oka, hogy számos esetben ellentétesek a regionális érdekek, és nem egységes a biztonság – mint felfogás – értelmezése. [6; 6. o.]

Ki kell jelenteni, hogy a biztonságértelmezésben a katonai elem jelentősége 1991 óta folyamatosan mérséklődik, és ez a csökkenés napjainkban sem állt meg. Ennek az okai a hidegháború végéig nyúlnak vissza. A kétpólusú világrendszerben a haderő, a biztonság egyik alapvető záloga volt. A „nagy szembenállás” megszűnése után, a hadsereg társadalmi hasznossága megkérdőjeleződött. Ennek köszönhetően 1991-től – elsősorban a közép- és a

³ A szerző nem tekinti feladatának a kormányhatározat részletes ismertetését.

⁴ A szerző az érdekszféra definiálásában Gazdag Ferenc tanulmányát tekinti irányadónak. Ennek megfelelően a magyar érdekszféra a magyar diplomácia tevékenységének dinamikájából, a magyar tőkekihelyezések alakulásából, a Magyarországra érkező működő tőke eredetéből, a külföldön állomásozó katonák helyszíneiből, valamint a nem Magyarországon élő magyar kisebbségek elhelyezkedéséből állapítható meg. A rendszerváltás időszakában megfogalmazott integráció-szomszédságpolitika-magyar kisebbségek, hármas külpolitikai prioritás célkitűzései részint teljesültek, részint eredeti változatukat az integráció bővülése felülírta. A megcélzott szervezetekhez való csatlakozás után nyilvánvalóan változott mindhárom prioritás tartalma. [19]

közép-kelet-európai államokban – gyorsított ütemben megkezdődött a hadseregstruktúra lebontása. [6; 7. o.] Nem egyszerű haderő leépítésről volt szó. Magyarországon – feltehetően az individualista értékek előretörése miatt – a hadsereg jellegzetes értékeitől is eltávolodtunk. A hadseregkultúra súlyosan károsodott, emellett elveszett a kapcsolat a társadalommal.

Mindez történt úgy, hogy az 1990-es évek elején senki sem tudta felelősséggel megmondani, hogy a jövő geopolitikai és geostratégiai állapota igényli-e majd, és ha igen, akkor hogyan a katonai erő alkalmazását. Ez a folyamat megközelítően húsz éven keresztül érvényesült a NATO-t és az EU-t alkotó országok mindegyikében. Ennek az lett a következménye, hogy az államok elvesztették az elrettentés-, a hadseregek pedig a visszatartás képességét. A biztonsági garanciarendszer hiteltelenné vált. [6; 7. o.]

A biztonságot érintő kérdésekre mindenre kiterjedő választ kell keresni. Ebben nem kerülhető meg a tágabb⁵ és a szűkebb⁶ térség geopolitikai és geostratégiai elemzése, valamint az abból levont következtetés. A katonai fenyegetés megítélése esetén figyelembe kell vennünk az állami-politikai akaratot, és értékelnünk kell ezek katonai vonatkozásait. Emellett szándék- és katonai képességelemzést kell készítenünk a környezetünkről, áttekintve mindazokat a lehetséges veszélyeket, amelyek hazánkra hatással lehetnek. Az elvégzett vizsgálatok után lehet és kell elvégezni a biztonsági stratégia kidolgozását, és megkezdni a haderő fejlesztését. [2; 581–582. o.] A szándék- és katonai képességelemzés elkészítésekor, és a haderő fejlesztése során kiemelt figyelmet kell szentelni a különleges erőkre. Ennek az az oka, hogy a sajátosan felkészített kisméretű alegységek a történelmi példák szerint akár nemzetek sorsát is képesek befolyásolni.⁷

A biztonsági környezetet tárgyaló publikációk elemzése után kijelenthető, hogy rövid-, és középtávon Magyarország biztonságpolitikáját a migráció biztosan befolyásolja. Amennyiben hazánk részt kíván venni a posztmodern népvándorlás okozta nyomás gyökereinek kezelésében, az nem lesz elképzelhető a különleges erők alkalmazása nélkül. Magyarország regionális érdekérvényesítéséből-, és a szövetségi rendszerből adódó teendők mellett tehát az afrikai feladatvégrehajtás is képbe kerülhet.

HADSEREG SZERVEZET ÉS ELJÁRÁS

A 21. század hadviselése

A 21. században a hadviselés radikális átalakulásának lehetünk tanúi. A posztmodern-, globalizált világot a számítógépes rendszerek uralják. A rohamosan fejlődő technológia az élet minden területére jelentős hatást gyakorol, következképpen a (katonai) összeütközések módszerei-, és eljárásai is változnak. Az újszerű kihívások rendhagyó megoldásokat szülnek. A hadszíntéren az állami szektor képviselői mellett civil szervezetek jelentek meg. Megváltozik a stratégiaérvényesítés módszere, a gondolkodásmód, a katonai műveletek súlypontjai áthelyeződnek, és több hadszíntéren folynak. Rendszeres az összecsapás a kibertérben, a „klasszikus” műveleti területen, és a nemzetközi politikában.

⁵ Európai Unió, NATO.

⁶ Magyarország.

⁷ Otto Skorzeny SS Obersturmbannführer (alezredesnek megfelelő rendfokozat) katonái Magyarország sorsát hosszú időre eldöntötték. Elfoglalták a budai vár kormányzati negyedét, Horthy Miklóst elrabolt fiával megsarolták, aki visszavonta a háborúból való kilépést bejelentő kiáltványt, és lemondott kormányzói tisztségéről. Skorzeny „Panzerfaust” fedőnévű – a mai fogalomrendszer szerint különleges műveleti – küldetésének eredménye, hogy megakadályozta Magyarország kiugrását, és hatalomra segítette, a Hitlert végletekig kiszolgáló Szálasi Ferencet. Ennek következményei már közismertek.

A 21. század háborús-, és válságreagáló katonai műveleteinek elemzése azt mutatja, hogy korunk hadviselése az átalakulás állapotában van. Ennek lényege, hogy a szembenálló felek lehetőség szerint elkerülik a hagyományos-, és különösen a közvetlen hadviselést a kormányzati stratégiában megfogalmazott célok elérése érdekében. A teória gyakorlata a hibrid háború. A megvalósításban központi elem a káoszelmélet, melynek lényege a látszólag kiszámíthatatlan kiaknázására. A „zürzavar” felhasználása azt jelenti, hogy közvetetté tesszük az összeütközést annak érdekében, hogy az állam összetett védelmi képességét semlegesítsük. Az úgynevezett „színes forradalmak” és a nem hagyományos hadviselés teljességgel beleillenek ebbe az alapelvbe. Azt is világosan látni kell, hogy a hibrid háború – annak sikertelensége esetén – tervszerűen fegyveres küzdelemmé alakul át. A kiber-, és a politikai összecsapások után az ütközet második szakaszában már speciálisan felkészített katonai erők is részt vesznek. Ha a kitérő stratégia célt így sem sikerül elérni, megkezdődik a harmadik fázis. Ebben az érdekelt hatalmak hagyományos haderői már magas intenzitású műveletekkel vesznek részt.⁸ A hibrid háború a 21. század új hadviselési formája. [6; 11. o.]

A multipoláris világrendben folytatott hadviselés legújabb résztvevői a nem állami szervezetek és a civil mozgalmak. Ezek az „intézmények” hatalmat helyettesítő szereplők. A fő mozgató erő továbbra is egy állami-, vagy gazdasági (magán) hatalom. Alkalmazásuk a támadó (kormányzati) stratégiával összhangban, bármelyik említett fázisban tervezhető. Fontos annak hangsúlyozása, hogy a hibrid háború elméletének és gyakorlatának követői a nem hagyományos eszközökön túl, számolnak a hagyományos haderő alkalmazásával is. Ez gyakorlatilag azt jelenti, hogy a békében felkészített reguláris hadsereg bevetésére is sor kerülhet, annak hangsúlyozása mellett, hogy ezt igyekeznek elkerülni. Ennek az az oka, hogy minden állam a meglévő képességeire tud elsősorban támaszkodni, tehát szélsőséges esetben a nukleáris fenyegetés is fokozódhat. A résztvevő állami és nem állami szereplők sorsát, társadalmi közösségük jövőjét az fogja eldönteni, hogy a hadseregeik milyen teljesítményt képesek nyújtani a rövid időtartamú, nagy intenzitású műveletekben. [6] A 21. század hadviselésével kapcsolatban „általánosan” kijelenthető, hogy a hagyományos-, és az új hadviselési formák, együtt lesznek jelen a katonai műveletekben. [2; 588. o.]

A globalizáció és a városiasodás – mint jelenség – a hadviselésre is jelentős hatást gyakorol: a különböző ellentéteket elkerülhetetlenül a sűrűn lakott városok területén kell kezelni. Egy NATO kutatás igazolta, hogy a rohamosan növekvő városok szinte leküzdhetetlen feladatok elé állítják a katonai szervezeteket és a szövetséget.⁹ A tapasztalatok alapján, a városi harcot döntően az fogja befolyásolni, hogy milyen hatékonysággal sikerül a legitim célpontokat pusztítani. Ennek okai összetettek. A sűrűn lakott területeken a jogosnak elismert objektum-, vagy személy meghatározása kifejezetten nehéz. Még a nagy pontosságú fegyverrendszerek alkalmazásával sem zárható ki a járulékos veszteség.¹⁰ A szemben álló fél gyakorlatilag láthatatlanná tud válni a technikai felderítés számára, a nem hagyományos harceljárásoknak köszönhetően. Ezt a felderítési módszert tehát hagyományos ügynökhálózattal kell kiegészíteni. A sűrűn lakott területeken a HUMINT¹¹ képességet a szövetség feltehetően nehezen tudja

⁸ Ez az új hadviselési forma mindössze néhány éves, fejlődése még folyamatban van, de például az „Arab-tavas” eseményei, a Krím-félsziget Oroszországhoz történő visszacsatolása, az ukrán–orosz konfliktus történései, illetve Törökország és Irán részvétele a szíriai válságban, de maga a szíriai hadszíntér háborús műveletei szemléletes példák az új hadviselés jövőbeli irányáról, hatásmechanizmusáról. [6]

⁹ Ennek az az oka, hogy a városi harc sajátosságainak a katonai szervezetek kiképzése-, felszerelése-, vezetés-irányítási elvei-, és rendszerei jelenleg nem teljesen felelnek meg.

¹⁰ Az elhibázott támadásokról készített tudósításokkal a szemben álló fél azonnal eláraszthatja a médiát és a közösségi oldalakat.

¹¹ Human Intelligence – „klasszikus”, ügynökökön alapuló hírszerzés.

biztosítani. A beépített terület sajátosságai miatt a szemben álló felek olyan közel kerülnek egymáshoz, hogy lehetetlen a pusztítás maximalizálása, tehát a technikai fölény nem használható ki. [8]

A kutatás egyéb következtetései is figyelemre méltóak. Megállapították, hogy továbbra sem kell számolni olyan katonai erővel, ami hagyományos eszközökkel a NATO-val szemben győzelmet képes kivívni. Ezért a szemben álló fél feltehetően inkább arra fog törekedni, hogy zavart, és olyan mértékű-, illetve fajtájú veszteséget okozzon, amely a tagállamok vezetői- és társadalmi számára elfogadhatatlan lesz. A szövetséges többnemzeti összhaderőnemi alkalmi harci kötelékek fizikai megsemmisítése helyett arra fog törekedni, hogy morálját felőrölje. Erre feltehetően azt a módszer fogja alkalmazni, hogy a küldő országok területein választ ki úgynevezett puha célpontokat,¹² és ezeket rombolja hagyományos és / vagy terror jellegű támadásokkal. Amennyiben a szemben álló fél nem lesz képes az erők telepítését megakadályozni, akkor joggal feltételezhető, hogy nem vállalja fel a nyílt küzdelmet, és a hagyományostól eltérő módszerekkel vívja meg a harcot. Erre szembeszökő történelmi példa a francia beavatkozás Maliban. Az afrikai országban a francia csapatok bevonulása ugyan gyors sikerrel zárult, de a gerillák nagy része tulajdonképpen veszteség nélkül élte túl a műveletet. Lényegében fegyvereiket eldobva eltűntek a helyi lakosság között. [8]

Az érem másik oldala

A hibrid háború mellett a technikai forradalom, és a városiasodás különös „színezetet” ad a gerilla hadviselésnek. A műszaki fejlődés fordítottan arányos a gerilla esélyeivel, mert a Földbolygó egyre inkább összekapcsolt, átlátható és ellenőrzött lesz. Egy-egy új technológia minden alkalommal átrendezi a teret, egyre kevesebb peremvidék marad ahol elrejtőzhet, és a felkelés megvetheti a lábát. Így a felkelő nem tud hova kötődni, elvesz a kapcsolat a környezettel. A gerilla legfontosabb fegyvere az a helyi jellegzetesség, amit az ellenállás területén vesz fel. A rejtő környezet elvesztése a gerilla halála: a legfontosabb taktikai pillér válik használhatatlanná.¹³

Az átláthatóság megteremtése tehát a gerilla legnagyobb ellensége. Az ilyen szabadcsapatok elleni leghatásosabb hadviselés a technológiai hadviselés.¹⁴ Ez semmissé teszi az álcázást, a mobilitást, és az elrejtőzést. Eltűnik az alaptaktika, mert a megvalósítás előfeltételeit számolja fel. A hagyományos tér eltűnésével két lehetőség marad: a térrel együtt eltűnik, vagy kibernetizálja magát: az on-line tér réseiben virtuálisan tanyázva „üt és fut”. De a gerilla nem test nélküli hadviselő! Ő a harcmező kiterjesztésén fáradozó „katona”. Arra törekedik, hogy eltüntesse magát és harcát máshol folytassa. Ebből az következik, hogy a fő ellenség a technika totális érzékelése. Nem szabad figyelmen kívül hagyni, hogy a gerilla sikere azon múlik, hogy a harcmodorát rá tudja-e kényszeríteni a vetélytársra. Ez nem lehetséges úgy, hogy szem előtt van, tehát vakítani kell az ellenséget. Az új harctéren akkor lesz láthatatlan, ha megváltozik a háború alanya, módja és célpontja. Erre egyetlen lehetőség marad: a városi környezet lerombolása, a háttérágazatok megsemmisítése, a szervezett technológiai rendszerek blokkolása. Az eljövendő gerillaháború az infrastruktúra elleni háború lesz. [9; 313-321. o.]

¹² Lásd „Az új típusú biztonsági kihívások” című bekezdésben.

¹³ Ilyen például a vietnámi lombirtás. A vietnámi háborúban 1962 és 1971 között lombirtó vegyszert permeteztek szét annak érdekében, hogy a kommunista erők ne tudjanak elrejtőzni.

¹⁴ Például az arcfelismerő alkalmazások, „big-data” elemzés, műholdas megfigyelés.

A 21. század különleges műveleti környezete és a különleges erők jövője

A magyar különleges erők jövőjét befolyásoló tényezőket a publikáció-sorozat előző része tárgyalta.¹⁵ A speciálisan felkészített kis létszámú alegységek lehetőségeit az említettekén kívül az is befolyásolja, hogy a NATO hogyan tekint ezekre az alakulatokra. A megváltozott biztonsági kihívások miatt az együttműködés ezen a területen erősödik. A közös gondolkodásra döntő hatást gyakorol, hogy az Egyesült Államok hogy képzelel el a különleges erők alkalmazását a szövetség keretein belül, és mit feltételez azok jövőjéről.

A jövőben az innováció, és a rendelkezésre álló adatmennyiség – a „big-data” – döntő változást hoz a különleges erők számára. Az elérhető információ akkorára duzzadt, hogy komoly nehézséget okoz annak elemzése. Raymond A. Thomas III¹⁶ tábornok rámutatott, a jövőbeli küldetések sikerét az fogja meghatározni, hogy képesek leszünk-e hatékonyan és gyorsan elemezni a releváns ismereteket. A legnagyobb lehetőség ezen a területen a „gépi tanulás” és a mesterséges intelligencia területein rejlik. Az adatelemzés lényeges felgyorsulása várható, mivel az intelligens alkalmazások kiszűrrik a lényegtelen adatokat, így az elemző több időt tud tölteni az összefüggések megértésével. A technológiai fejlődés negatív hatásai is megfigyelhetők. A fejlesztések már döntően nem az állami vállalatok kezében összpontosulnak, ellenségeink a legmodernebb technikai eszközöket akár a piacról is beszerezhetik. Itt egy olyan hátrányt kell leküzdeni, amivel számos haderő küzd. [10] A hadseregeket új technikai eszközökkel felszerelni csak lassú beszerzési eljárás után lehet, ezzel szemben a lázadó csoportok napok alatt, házhozszállítással hozzájuthatnak akár hipermodern eszközökhöz is.

A különleges erők nemzetközi műveleti együttműködésével kapcsolatban a NATO uralkodó elképzelése a különleges műveleti komponens parancsnokság (Special Operations Component Command, a továbbiakban: SOCC). A SOCC valamely keretnemzet bázisán megalakított egy-, vagy többnemzeti, ideiglenes vezetési elem. Hadműveleti lehetőségei nagyban függenek a felajánlott alegységek képességeitől, és a nemzeti korlátozásoktól. A parancsnokságot az SOTG-k követelményrendszerének-, és az alkalmazás időtartamának megfelelően hozzák létre. A SOCC számára a keretnemzet biztosítja a kulcsbeosztású személyeket, a vezetésirányítási rendszert, és az alapvető támogatási funkciókat. Emellett a keretnemzet feladata a harci kiszolgáló támogatás biztosítása is. Alapkövetelmény legalább egy SOTG, és a légi szállító képesség rendelkezésre állása. Alárendeltségébe olyan vezetésirányítási-, összekötő-, és harcrendi elemek-, valamint vezetésbiztosító alegységek tartoznak, amelyek megfelelnek a különleges műveleti sajátosságoknak. Szervezetébe az együttműködő nemzetek SOTG-t, és más szervezeti elemeket ajánlhatnak fel. A parancsnokság az adott műveleti területen valamennyi különleges műveleti tevékenységért felelős. [11; 30-31. o.]

Az Egyesült Államok elképzelése a szárazföldi haderőnem-különleges műveleti erők jövőjéről 2035-ig stratégiai okmányokban kidolgozott. Ennek lényege a globális partnerség építése, és az innováció előnyeinek maximális kihasználása. [12] A fenyegetéseket tekintve döntően azok a motívumok jelennek meg, amiket a cikksorozat már korábban tárgyalt.¹⁷ Ennek megfelelően rövid-, közép-, és hosszútávú „akciótervekkel” adnak választ a kihívásokra. Rövidtávú feladat – a teljesség igénye nélkül: a közvetlen műveleti-, és a túsumentési képesség erősítése, a támogató rendszer fejlesztése, az együttműködési képesség elmélyítése a hagyományos erőkkel, a partnerség megszilárdítása, az állományról való gondoskodás kiterjesztése. Középtávon tervezik a decentralizált parancsnokságok kialakítását, az

¹⁵ Magyarország beágyazottsága a geopolitikában, az ország regionális törekvései, a haderő fejlesztése.

¹⁶ Az Egyesült Államok Különleges Műveleti Parancsnokság parancsnoka.

¹⁷ A szerző itt nem tér ki azokra a fenyegetésekre, amelyet az USA szakértői az országra nézve tartanak lényegesnek.

információ-elemzési képesség növelését, az oktatás-, és a képzés fejlesztését. Hosszútávon előirányzott olyan csúcstechnológiás fegyverrendszerek rendszeresítése, amelyek kevés kiszolgálást igényelnek, és javítják a rendelkezésre álló információk értékelési idejét. Megjelenik az alternatív karriermodell gondolata. [13; 33. o.]

A haderő logisztikai támogató rendszerének különleges műveleti sajátosságai

Az utóbbi évek katonai műveleteinek tapasztalatait összegezve megállapítható, hogy szigorodnak a személyi-, anyagi-, logisztikai-, kiképzési-, felkészítési követelmények a parancsnokokkal, az alegységekkel és a személyi állománnyal szemben. A műveleti területen létszámcsökkentés várható, de a jó képességekkel rendelkező katona a művelet megvívásának fő eleme marad. Ugyanakkor elengedhetetlen követelmény, hogy a harcolók mellett a harctámogató- és a harci kiszolgáló támogató erők is felkészültek legyenek a katonai műveletek végrehajtásának teljes időtartama alatt. [2; 588. o.]

Szendy István annak a véleményének adott hangot, hogy a hibrid háború átformálja a hadviselést. Megállapította, hogy ez a fajta összeütközés három periódusra osztható. Az első fázis kiberműveleteit a második szakaszban a speciálisan felkészített erők alkalmazása követi. A harmadik stádiumban várható a konvencionális erők magas intenzitású alkalmazása. [6] A hadműveleti követelmények döntő változása a logisztikai támogatás átszervezését is kikényszeríti. A szakterület sajátosságából adódik, hogy a katonai logisztikai rendszerek fejlesztésénél nem kerülhetők meg azok a jelenségek, amelyek a polgári logisztikában uralkodónak tekinthetők. Ennek az az oka, hogy a katonai logisztika nem önállóan létező támogatási forma, hanem a nemzetgazdaságba ágyazott, azzal szükségszerűen csereszabatos támogató rendszer. A polgári logisztika fejlődése tehát, a jövőben döntő változásokat fog eredményezni a katonai logisztikai támogatás területén is. Nem lesz tovább fenntartható az 1950-es éveknek megfelelő gondolkodás.¹⁸ A polgári logisztikában a robotika és az automatizálás befolyása már most is jelentős, ennek hatási alól a katonai logisztikai sem tudja már sokáig kivonni magát.

A polgári logisztika fejlődését alapvetően meghatározza az információ technológia (a továbbiakban: IT) forradalma. A weben érkező rendelések a raktárba futnak (néhány esetben a gyártó üzemeibe), ahol megkezdődik a csomagösszeállítás, és a kiszállítás. Mindennek a kulcsa az internet. A rendszerek kulcsa az IT, az alrendszerek ezen a csatornán adnak és kapnak információkat. Valamennyi alrendszerre jellemző az automatizálás térhódítása. [14] Az összefüggő-, számítógép vezérlésen alapuló rendszerek ennek megfelelően az interneten keresztül sebezhetők.

A hibrid háború leírásánál megállapítottuk, hogy kezdetben jellemzően a kibertérben, és a politikai színtéren folyik a harc. A második és a harmadik ciklusra csak akkor kerül sor, ha az elsőben nem sikerült elérni a stratégiai célokat. Feltehetően az első fázis kiberműveletei alatt arról is igyekeznek majd gondoskodni, hogy a szemben álló fél késve tudja alkalmazni fegyveres erőit. Ez – ha elfogadjuk Szendy István gondolatait – elsősorban a különleges erők akadályozására fog irányulni. A hagyományos alegységek befolyásolása ebből a szempontból másodlagos. A közvetett módszerek és eljárások között biztosan szerepelni fog a támogató-, kiszolgáló funkciók támadása is. Tehát ha ezeket a rendszereket sikeresen blokkolják, a különleges erők alkalmazása jelentősen késhet. Ennek egy állam szempontjából végzetes következménye is lehet ha figyelembe vesszük, hogy a hagyományos erők magas intenzitású

¹⁸ Az MH logisztikai támogatása ellátási lánc alapú. [24; (5-1) – (5-2). o.] Az elmélet az 50-es, 60-as évek lineáris működésbeli gondolkodását tükrözi. [19; 336-337. o.] A napjainkat jellemző hadszíntéri viszonyok - a hibrid hadviselést is beleértve - a hálózat alapú gondolkodást preferálják. Ez alapvető rendszerszemléleti eltérés.

műveleteire a szakértő 8 napot jósol. A közvetett műveletek hatásenyhítésére ezért a különleges erők vonatkozásában külön gondolni kell.

Jelenleg a különleges műveleti erők logisztikai támogató rendszere szervezeti, és eljárásbeli kihívásokkal küzd. [15] A műveleti tempó emelkedésével a logisztika gyenge pontjai tovább éleződnek. Nem lehet megoldás a hagyományos elveken szervezett felépítés-, és eljárásrend tovább cipelése. A hibrid háború új hadműveleti követelményei ki fogják kényszeríteni a változást a különleges erők logisztikai támogató eljárásaiban-, és módszereiben úgy, hogy az indirekt támadások ellenére a különleges erő műveleti szabadsága megmaradjon. Itt szakítani kell a konvencionális elvekkel, és a megváltozott hadműveleti követelményeknek megfelelően át kell alakítani a különleges erők logisztikai támogató rendszerét. Tehát a hagyományos logisztika helyett, különleges művelet specifikus logisztikai támogató rendszerre van szükség.

A 21. század különleges műveleti hadviselésével kapcsolatban kijelenthető, hogy a jövőben a speciálisan felkészített alegységek műveleteit a háború hibrid formáit alkalmazó állami és nem állami ellenfelek fogják alakítani. A nyílt összeütközés lehetősége továbbra sem zárható ki teljes egészében, azonban az erőssége háborús küszöb alatt marad. Ezzel szemben a kibertámadások fokozódása várható, mivel a csúcstechnológia gyakorlatilag bárki számára elérhető, és ez a hadviselési forma nemzetközi hadijogban nem szabályozott. A globalizáció a támadások új hadszínterét is megnyithatja: az összekapcsolt rendszerek támadásával lehetőség nyílik arra, hogy közvetett módon hatást gyakoroljanak a lakosságra, ami végső esetben a regionális biztonság csökkenését is eredményezheti. Szükség van tehát olyan képességekre, amikkel ezek ellen a fenyegetések ellen fel lehet lépni. Ennek csak egy része, de nélkülözhetetlen eleme a különleges erő.

Az elemzések rámutattak arra, hogy napjainkra a háború természete döntő változásokon ment keresztül. A hagyományos-, és az új hadviselési formák, együtt lesznek jelen a katonai műveletekben. Általános jelenség az összeütközés a kibertérben és a politikában, amelyet nagyon gyorsan különlegesen felkészített katonai szervezetek bevetése követhet. A 21. században az államok közötti magas intenzitású, hagyományos erőkkel vívott fegyveres összecsapások valószínűsége tovább csökken. Azonban a közelmúlt háborúi rámutattak arra, hogy a konvencionális haderőre továbbra is szükség van a visszatartás és az elrettentés miatt. Fel kell készülni arra, hogy a megváltozott háború átalakításokat követel a speciálisan felkészített kis létszámú alegységek alkalmazásának terén is. Az információ-elemzés képességének erősítése már középtávon biztosra vehető. A kisalegység szintű harceljárásokban számítani kell arra, hogy egyes alaprendeltetésű feladatok felértékelődnek, mint például a túsmentés. A regionális és globális partnerépítési folyamatok kiemelt hangsúlyt kapnak. Ennek megfelelően a SOCC-hoz hasonló különleges műveleti partnerségi „programok” jelentős elmélyítése várható.

2035-ben a haderőknek – így a különleges műveleti erőknek is – új hadikultúrában kell az összeütközéseket megvívniuk. Az ellentéteket rohamosan növekvő városokban kell kezelni. A harc a személyi állomány-, és az infrastruktúra ellen egyszerre fog folyni, műveleti és honi területen egyaránt. Általános jelenség lesz az állam megléte mellett, a civil a szereplők jelenléte.

TECHNIKA ÉS INNOVÁCIÓ

A katonai szakértők világszerte igyekeznek megjósolni, hogy a jövő háborúit milyen eszközökkel és módszerekkel fogják megvívni. Ehhez általában figyelembe veszik a technológiai fejlődés egyes tendenciáit. A közelmúltban a NATO tagállamok, de kiemelten az amerikai fegyveres erők jelentős fejlesztéseket hajtottak végre. A csúcstechnika már kis

alegység-harcászat szinten segíti a feladatot végrehajtó katonát.¹⁹ Ugyanakkor a műszaki tudományos eredmények általános gyakorlati alkalmazása nem jelent teljes biztosítékot a sikerre.²⁰ A lázadók Irakban és Afganisztánban alacsony színvonalú technikai eszközöket felhasználva is eredményeket tudtak elérni úgy, hogy azokat házi készítésű robbanóeszközökbe építették be. Erre válaszul a szövetséges haderő olyan rendszereket fejlesztett ki, amelyek védelmet nyújtanak az aszimmetrikus támadásokkal szemben.²¹ [16]

Az amerikai védelmi minisztérium szakértői egy merész elgondolással álltak elő. Véleményük szerint 2050-ben a katonákat egyre nagyobb mértékben fogják kiszorítani a hadviselésből a robotok. Ebben az időben az emberek már nem lesznek képesek szoros felügyelet alatt tartani az autonóm harci eszközöket. Ehelyett egyfajta döntőbírói szerepet fognak betölteni a küzdelemben. Katonákra továbbra is szükség lesz, ők viszont már a genetika, és biotechnológia rohamos fejlődésének köszönhetően ma még emberfeletti képességekkel fognak rendelkezni. A jelentés arra figyelmeztet, hogy az emberi test és a technika ötvözésével egy olyan kiszámíthatatlan útra lép az emberiség, ahol a fejlődést, és annak hatásait már nem leszünk képesek ellenőrizni. [5]

Szinte tökéletes az egyetértés a szakirodalomban, hogy a 2035-ig tartó időszakot a forradalmi léptékű technológiai fejlődés fogja jellemezni. A mérnöki tudomány várhatóan a „big-data”²², a biotechnológia, a nanotechnológia és a robotika területén hoz jelentős előrelépést. Az egyéb főbb irányvonalak között megtalálható az elektromos járművek és az önvezető autók elterjedése, a cseppfolyósított földgáz növekvő jelentősége, valamint az energiahatékonyság és az okos városi infrastruktúra hangsúlyossá válása.²³ Sok tekintetben a gyors technológiai haladás kétélű fegyver lehet. Egyrészt az innováció hatalmas lehetőséget jelent majd az orvostudomány-, az oktatás-, és az életszínvonal szempontjából. Másrészt bizonyos tudományos áttörések veszélyeket is rejtenek majd magukban. Ezek a kockázatok lehetnek erkölcsi jellegűek²⁴, biztonsággal kapcsolatosak²⁵ vagy társadalmi-gazdasági vonatkozásúak.²⁶ [17]

A technikai fejlődés biztonságot érintő kérdései elgondolkodtatók. A „Global Trends to 2035” szerint, az automatizálással és a gépi tanulással járó technológiák megzavarhatják a munkaerőpiacokat, ami több millió munkahely megszűnését eredményezheti. [16; 33. o.] Felmerül a kérdés, hogy az automatizált folyamatokat²⁷ felügyelő, (országhatáron kívüli székhelyű) vállalatok mekkora nyomást tudnak gyakorolni a kormányokra?²⁸

Az innováció befolyásolja a közeljövő hadviselését a technológiai fejlesztések és a képességfejlesztés területén-, a hadviselés elveiben-, az oktatásban-, valamint a gyakorlati megvalósításban is. A haderőfejlesztés jelentős hatással van a költségvetésre, valamint a kutatási és fejlesztési programok irányaira. Ezek miatt a fegyveres erő korszerűsítését hosszútávú-, és átfogó szemlélettel kell kezelni. Az említett gondolkodásmód kiemelkedő

¹⁹ Például a földi katonákkal együttműködő drón alapú felderítés.

²⁰ Erről részletesen „A 21. század hadviselése” című alfejezetben lesz szó.

²¹ Például vezető nélküli földi járművek, tüzserész-robotok.

²² Összetett technológiai környezet, ami magába foglalja a szoftver-, a hardver-, és a hálózati eszközök rendszerét.

²³ Ennek különös jelentősége lesz a 21. század hadviselésének várható alakulására, amelyet „Az érem másik oldala” című bekezdésben részletez a szerző.

²⁴ Mesterséges intelligencia.

²⁵ Például a kritikus infrastruktúrát érő kibertámadások. Feltehetően a technológiai fejlődés haszna egyenlőtlenül fog eloszlani a világ különböző térségei között, ami biztosan elégedetlenséget szül.

²⁶ Munkanélküliség a munkakörök automatizálása miatt.

²⁷ Például a gyártósorok, vagy az önvezető autók.

²⁸ Ennek megítélését a szerző ebben a publikációban nem vállalja fel.

példája az offset-stratégia.²⁹ A program az innovációs tevékenységeket reflektorfénybe helyezve próbálja meg az amerikai haderő erőfölényét hosszú távon biztosítani. A stratégia lényege, hogy hipermodern technikai eszközök rendszeresítésével ellensúlyozzák az ellenfél hagyományos képességeinek erőfölényét. Az első offset-stratégia a második világháborút követő években jött létre, és elindította a nukleáris versengést. Az 1980-as évekre az elemzők felismerték, hogy jó eséllyel sor kerülhet egy hagyományos összecsapásra, ahol a szovjet erőfölénynek köszönhetően nagyszabású páncélos műveletekre lehet számítani. Az erre adott egyik válasz – a második offset-stratégia eredménye képpen – a nagyobb pontosságú fegyverrendszerek fejlesztése volt.³⁰ A harmadik offset stratégia már nem csupán a műszaki-tudományos korszerűsítésre összpontosít, hanem három alapvető tevékenységet különböztet meg: a technológiai fejlesztést, a szemléletváltást, és a hadviselésre gyakorolt hatásokat. Az említett első kettő stratégiai gondolkodásmód hatalmas változásokat eredményezett a képességkövetelmények, illetve az eszközök alkalmazása terén. Ne legyen kétségünk afelől, hogy a harmadik offset is gyökeres változásokat fog gerjeszteni ugyanezen a területen. A szerző egyetért Porkoláb Imre megállapításával, miszerint a „változások nem holnap vagy holnapután történnek, hanem már napjainkban folynak és az elkövetkező 5–10 év legnagyobb kihívását fogják jelenteni.” [18]

A csúcstechnológiát képviselő fegyverrendszerek költsége folyamatosan emelkedik. Ez valószínűleg azt fogja eredményezni, hogy a század közepére csupán az USA és Kína lesz képes megfizetni a legmodernebb haditechnikát. Hosszútávon a ma még kísérleti-tesztelési fázisban lévő lézerefegyverek rendszeresítésével mindenképpen számolni kell. [5] Feltehetően a legmodernebb haditechnikát a vezető hatalmak nem fogják azonnal a szövetségeseik rendelkezésére bocsájtani. Az viszont elképzelhető, hogy a szövetségi együttműködés keretében találkozunk új fejlesztésű eszközökkel. Erre leginkább a különleges erők vonatkozásában van esély, hiszen nem ritka, hogy a fejlesztő vállalatok a bétateszteket műveleti területen végzik el, ahol a megfigyelések közvetlenül a végfelhasználótól érkeznek.

ÖSSZEGZÉS

A magyar hadtudomány kutatóinak legfontosabb feladata a fegyveres küzdelem elméletének és gyakorlatának a kutatása. Ez nem lehetséges úgy, hogy csupán a hadtudományhoz szorosan kötődő kérdéseket vizsgáljuk. A széles látókörű elemzés elkerülhetetlen, ugyanis minden haderő fejlődését döntően meghatározza a kérdéses ország geopolitikai és geostratégiai beágyazottsága, a biztonságfelfogása, és hogy mit gondol az adott társadalom a hadviselésről. Emellett kijelenthető, hogy a fegyveres összeütközések várható irányzatainak megjósolása lehetetlen a szövetséges- és a szemben álló haderők technológiáinak-, szervezetének-, eljárásainak-, fejlődési irányának ismerete nélkül. Ha ez a tudás rendelkezésre áll, fel tudjuk készíteni hazánkat – és benne a haderőt – a világméretű folyamatokra, és alkalmazkodni tudunk a tendenciákhoz. Emellett a jövő formálásának lehetősége is megnyílik: az egyes folyamatok felismerésével lehetőség adódik arra, hogy a regionális jelenségeket Magyarország érdekeinknek megfelelően befolyásoljuk. A cikksorozat összegzéseként elmondható, hogy:

A 2035-ös előrejelzésben foglalt főbb átfogó geopolitikai irányvonalakat úgy összegezhethetjük, hogy az előrejelzés politikailag pesszimista, de gazdasági szempontból bizakodó. A kutatások a nemzetközi intézmények meggyengülését jelzik elő. Sok szó esik a többpólusú világ újra rendeződéséről, és a 2. világháborút követően létrehozott globális

²⁹ Más néven: Defense Innovation Initiative. Számos publikációban csak „DII”-ként említik.

³⁰ Ebben a programban fejlesztették a tüzérség képességeit, a célpontok felderítésének és a csapásmérés pontosságának javítására helyezve a hangsúlyt.

intézmények legitimációs válságáról. Az értékelések gyakorlatilag egyetértenek abban, hogy a geopolitika fő kérdései Ázsiába helyeződnek át. Az előrejelzések meglehetősen borúlátók az egyensúllyal kapcsolatban, de szinte biztosra vehető, hogy azt az Egyesült Államok-Kína-Oroszország viszony határozza majd meg. Valószínűleg olyan többpólusú világrend alakul ki, amelyben nagyobb mozgásteret kapnak a regionális hatalmak, mint például Oroszország, Brazília, Kína vagy India. Ez nagyobb versenyhez és több államközi összeütközéshez vezethet. Egy ellentétektől terhes világrendben a katonai kiadások növekedni fognak. Ezek alapján arra lehet következtetni, hogy a NATO jelentősége világviszonylatban nem csökken, de a geopolitikai hangsúlyt követve a fő erőkifejtés Ázsiába helyeződik át. Ez előrevetíti a NATO ázsiai bővítését.³¹ A „hangsúlyeltolódás” miatti esetleges legitimációs válságot a szövetség feltehetően a feltörekvő ázsiai hatalmak katonai ellensúlyozásában találja meg. A geopolitikai-, geostratégiai változások miatt az Észak-atlanti Szövetség európai jelentősége csökkenni fog, ami az európai „kis államok” katonai biztonság-értelmezésére biztosan jelentős hatást gyakorol. Ezek az országok a keletkező védelmi deficitet a regionális gazdasági szövetségek katonai kibővítésével fogják pótolni.

Az elemzők többsége pesszimista Európával kapcsolatban, és számos területen a földrész további gyengülésére számít. Az európai – így a Magyarországi – jövőt alapvetően az fogja befolyásolni, hogy a földrész hogyan képes alkalmazkodni az információs-, és a gazdasági forradalom változásaihoz. A migráció fokozódása-, de legalább jelenlegi szinten állandósulása biztosra vehető. A jelenség megítélésével kapcsolatos szembenállás az Unió politikájában rövid-, és középtávon meghatározó téma lesz. Az előrejelzés szerint a posztmodern népvándorlás kezelésével kapcsolatos véleménykülönbség állandósul, és mélyül. Ez a jelenség önbizalmat ad az európai regionális kezdeményezéseknek. Az Európai Unión belül a törésvonal két oldalára felsorakozott államok közös kül-, és gazdaságpolitikájának erősödése várható. Mindennek ellenére a gazdasági összefonódások miatt nem valószínű, hogy további államok hagyják el az Európai Uniót. A regionális gazdasági együttműködések sikere a tagországok katonai együttműködést is fokozni fogja. Védelmi szempontból a legfontosabb jövőt meghatározó feladat a kiberhadviselés szabályozása. Magyarország jövőjét tehát a gyengülő Európa, a javuló gazdasági-, és regionális együttműködési, illetve a romló katonai biztonsági környezet fogja meghatározni.

Hazánkban 2025-re a szakértők lassú, de érzékelhető javulást várnak a gazdaság helyzetében és a társadalom mentális állapotában. Az uralkodó folyamatok alapján arra lehet következtetni, hogy a civil ellenőrzés erősödése a haderőre is hatással lesz. 2025-ben készen kell állni arra, hogy akár kistérségi szinten kell együttműködni az önkormányzatokkal és a civil szervezetekkel. A társadalompolitikai elemzés arra enged következtetni, hogy a millenniumi generáció napjainkban is folyamatosan változik. Tudományos körökben nincs megegyezés a várható végkifejletről. A Magyar Tudományos Akadémia elemzésének eredményei alapján annyi biztosan kijelenthető, hogy az individualista értékek tovább erősödnek, és jelentősen nőni fog a gondoskodás iránti igény. Ezeket a jelenségeket tehát nem lehet figyelmen kívül hagyni a haderő fejlesztése során. Arra lehet következtetni, hogy a jelzett időtartamra a fiatalokat az élmény keresése, és az önmegvalósítás fogja motiválni. A közösségekhez – így az MH-hoz is – csak akkor csatlakoznak, ha biztosítottak látják az aktív-, eseménydús-, fordulatos katonai pályát. Feltehetően csak addig maradnak, amíg ezeknek a „követelményeknek” a szervezet meg tud felelni. A honvédséget már akkor el fogják hagyni, ha a keresett „érzést” rövidtávon nem találják.

³¹ Ezt hangsúlyozza a NATO és Japán együttműködésének szorosabbra fűzése. 2018-tól a Japán NATO küldöttséget a külügyminiszter vezeti Belgiumban. [20]

Hazánk biztonságára alapvető hatást gyakorol a globalizáció és a posztmodern migráció. Az Európára nehezedő népvándorlás az előrejelzések szerint nem fog csökkenni, ezért ezzel rövid-, és középtávon biztosan számolni kell. A biztonságfelfogás új típusú kihívásokkal egészül ki. Kiemelt fontosságú lesz az olyan valószínűsíthető terrorista célpontok védelme, mint például az iskolák, az állami intézmények, vagy a különös biztonsági kockázatot jelentő kutatólaboratóriumok. A felsorol lehetséges célpontok hazai védelme a 21. század modern hadviselésében kiemelt jelentőséget kap. Ennek két fontos oka van. Már nem csak a személyi állomány megsemmisítése a cél, hanem a harcmező kibővülése miatt, az infrastruktúra ellen is folyik a harc a hadművelleti területen, és a küldő ország honi területein egyaránt.

A 21. században a három fázisú hibrid háború átformálja a hadviselést. Az első ciklus kiberműveleteit a második szakaszban a speciálisan felkészített erők alkalmazása követi. A harmadik stádiumban várható a hagyományos erők magas intenzitású alkalmazása. A globalizáció és a városiasodás miatt a különböző ellentéteket elkerülhetetlenül a sűrűn lakott városok területén kell kezelni. Ezek a jelenségek a haderők szervezeti felépítésére-, kiképzésre-, felszerelésre-, vezetés-irányítási elveire alapvető hatást gyakorolnak, melyek alól a különleges erők sem vonhatják ki magukat. A speciálisan felkészített kis létszámú alegységek lehetőségeit az említetteken kívül az is befolyásolja, hogy a NATO, és az Egyesült Államok hogyan tekint ezekre a katonai szervezetekre. 2035-ben a haderőknek – így a különleges műveleti erőknek is – az összeütközéseket új hadikultúrában, rohamosan növekvő városokban kell kezelni. Általános jelenség lesz az állam jelenléte mellett, a civil a szereplők „beavatkozása.” A 21. század hadviselésében hangsúlyozni kell az innováció hatását. A haderőfejlesztéshez stratégiai látásmód szükséges, a korszerűsítés önmagában nem elég. Átfogó megközelítéssel kell kezelni a technológiai fejlesztést, a szemléletváltást, és vizsgálni kell a hadviselésre gyakorolt hatásokat.

A szerző Magyarország, és az MH különleges műveleti képességének jövőjét tekintve bizakodó. Ebben feltételezi, hogy valamennyi politikai erő Magyarország fejlődését tartja szem előtt, még akkor is, ha az ehhez szükséges nemzeti minimum megegyezés hiányzik. Pártállástól független, és a fejlődést alapvetően meghatározza, hogy megfelelő választ tudunk-e adni a folyamatban levő információs-, technológiai-, és a gazdasági forradalom kihívásaira. A szükséges legkisebb egyetértés szempontjából a haderőn belül a különleges erő kitüntetett helyzetnek örvend. Ennek az az oka, hogy úgy a baloldali-, mint a jobboldali kormányok egyöntetűen támogatták ennek a képességnek a fejlesztését. A folyamat alapján feltételezhető, hogy a különleges erő fejlesztése töretlen marad. A szerző erre a feltételezésre építi a következő fejezetben a különleges műveleti erő jövőképét.

KÜLÖNLEGES MŰVELETI ERŐK - JÖVŐKÉP

A cikksorozat eredményei alapján a szerző célja egyetlen optimista jövőkép lehetőségének felvázolása. A különleges erők fejlesztéséhez három szempontot vesz figyelembe: a magyar érdekszférát, a NATO regionális különleges műveleti elképzelését,³² és hogy az Egyesült Államok mit feltételez a speciálisan felkészített kis létszámú alegységek jövőjéről.³³

Magyarország leggyorsabban és legsokoldalúbban bevethető katonai alegységeit az MH 2. vitéz Bertalan Árpád Különleges Rendeltetésű Dandár biztosítja. Változatos adottságai ezt a katonai szervezetet az MH elsődleges visszatartó képességévé emeli. A nemzetközileg elismert sikerek a specialisták kitartásán, szakmaiságán, és a sokoldalú kompetenciáján nyugszik. A különleges erők nem a hagyományos erők helyettesítői, és nem jelentenek egyet a különleges

³² Forrás: [11]

³³ Forrás: [21]

műveleti képességgel. Annak érdekében, hogy a különleges erők sokoldalú lehetőségeit fel tudjuk használni, ki kell aknázni az együttműködésben rejlő lehetőségeket.

A hatékonyság fokozás érdekében modernizálni kell a különleges műveleti vezetés-irányítási rendszer felépítését, fokozni kell a bevetetőséget, és a különleges műveleti erőket támogató alegységek képességeit. Olyan kapcsolatokat kell építeni, amelyek támogatják a nemzetbiztonsági törekvéseket. A különleges műveleti erő sikerének záloga a motivált személyi állomány. Kiemelt figyelmet kell fordítani a toborzásra, és a személyi állomány megtartására. El kell köteleződni a katonák és családjaik támogatásában. Ebben a jelenleg működő támogatási rendszerek mellett ki kell alakítani egy alternatív pályamodell lehetőségét. Ezzel elérhető, hogy a megszerzett tudás rendelkezésre álljon a szervezetben belül akkor is, ha a specialista a különleges műveleti csoport elhagyására kényszerül. Fel kell gyorsítani a szervezetfejlesztést. Optimalizálni és modernizálni kell a vezetés-irányítási és a támogató rendszereket. A KFKO rendszerének olyan specialistát kell nevelnie, aki helyt áll minden műveleti környezetben. A jó harcos nem elég, intelligens, fegyelmezett alkalmazkodó katonára van szükség. Gyors hozzáférést kell biztosítani a csúcstechnológiákhoz. A régióban kezdeményező szerepet kell vállalni, ezzel biztosítva a különleges műveleti vezető szerepet.

Annak érdekében, hogy megfeleljünk ezeknek a követelményeknek, meg kell határozni a különleges műveleti erők jövőre vonatkozó képességeit. Rövid-, közép- és hosszútávon olyan kategorizált képességfejlesztési célokat kell kitűzni, amelyek megfelelnek a fejezet bevezetőjében említett feltételekkel, de nem jelenthetnek prioritást, vagy sorrendet.

A közeljövő képességfejlesztése

Annak érdekében, hogy az MH különleges műveleti képessége meg tudjon megfelelni a 21. század dinamikus változó műveleti környezetének szükség van arra, hogy a különleges erőt Magyarország törekvéseivel és a NATO elvárásaival összhangban fejlesszük. Ennek érdekében

- Fenn kell tartani a közvetlen műveleti képességet;
- Át kell értelmezni a különleges erők támogató rendszerét és gondolkodásmódját. Létre kell hozni a különleges művelet specifikus logisztikai támogató rendszert. Meg kell nevezni a képességhiányokat, és a támogató alegységek képességkövetelményeit. Létre kell hozni a képességhiányok ellensúlyozására szolgáló, stratégiai képességekkel rendelkező támogató egységet;³⁴
- Javítani kell a különleges-, és a hagyományos erők együttműködésén és a különleges műveleti erők integrációs képességén;³⁵
- Erősíteni kell a regionális katonai együttműködést;
- Meg kell teremteni a különleges erők tartalékos rendszerét;³⁶
- Fejlesztetni kell a regionális kulturális ismereteket;³⁷

³⁴ Bővebben: [15]

³⁵ Például olyan szervezeti elemekkel, amelyek segítik a különleges erők speciális igényeinek beillesztését a konvencionális rendszerekbe.

³⁶ Ezt a gondolatot Takács Zoltán már 2014-ben felvetette. [22]

³⁷ Ennek főleg akkor lehet nagy jelentősége, ha Magyarország részt kíván venni az Európát súlytó migrációs válság gyökereinek kezelésében.

Középtávú törekvések

- A különleges műveleti „tantárgynak” meg kell jelennie az oktatási-képzés keretein belül. Fokozni kell a nemzetközi oktatási-képzési tevékenységet,³⁸ létre kell hozni egy hatékony átképző rendszert;³⁹
- Decentralizált különleges műveleti vezetési elemet kell létrehozni annak érdekében, hogy a regionális különleges műveleti feladatokat hatékonyan el lehessen végezni;
- Követni kell a NATO információ-elemzési képességét;
- Modernizálni kell a doktrínákat;

A jövő feladatai

- Modern-, alacsony karbantartási igényű fegyverrendszereket kell beszerezni;
- Meg kell teremteni a csoportok-, és a SOCC követelményeinek megfelelő-, telepíthető logisztikai támogató alegységeket;
- Fejlesztani és integrálni kell azokat a kiber képességeket-, és kapcsolódó rendszereket amelyek harcászati szinten lehetővé teszik a szembenálló felek és a helyettesítő szereplők befolyásolását;
- Alternatív karrierlehetőséget kell biztosítani a személyi állomány „rendszerben” tartására.

A különleges erők víziója az elemzésekből levonható következtetések alapján készült. A magyar érdekszfera, a regionális különleges műveleti vezető szerep, és az USARSOFF fejlesztési irányához alkalmazkodás hármass feltételrendszernek igyekszik megfelelni.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] NOVÁKI, Erzsébet (2010.). Magyarország 2025 – Lehet másként is?! In: NOVÁKI, Erzsébet. Magyarország 2025 (1. kötet) Tanulmánykötet a Magyarország 2025 című akadémiai kutatás alapján, Corvinus, Budapest. pp 19-80. Elérhetőség: http://unipub.lib.uni-corvinus.hu/1766/1/Mo_2025_1.pdf. (Letöltve: 2018.10.10.).
- [2] SZENDY, István; SZTERNÁK, György (2017.) Hadtudományi Szemle. Gondolatok az új Nemzeti Katonai Stratégia elkészítéséhez. Vol X. No. 3, pp. 580–591. Elérhetőség: http://epa.oszk.hu/02400/02463/00036/pdf/EPA02463_hadtudomanyi_szemle_2017_3_580-591.pdf. (Letöltve: 2018.10.06.).
- [3] KASZNÁR, Attila (2016.) Terror & Elhárítás. A biztonságtudatosság nemzeti programban történő megjelenítésének fontossága. Vol 5. No. 2, pp. 1–21. Elérhetőség: http://epa.oszk.hu/02900/02932/00008/pdf/EPA02932_terror_elharitas_2015_2_03.pdf. (Letöltve: 2018.10.05.).
- [4] HORVÁTH, Attila (2017.). Ajánlások a katona logisztika történetének tanulmányozásához. In: HORVÁTH, Attila. 52 év a katonai logisztika szolgálatában, Dialóg Campus, Budapest. pp 9-25.

³⁸ A különleges műveleti erők jelenleg a JTAC tanfolyamokba rendszeresen delegálnak oktató-kiképző állományt.

³⁹ A várható emelkedő munkanélküliek száma miatt a toborzás új lehetősége nyílik meg. A munkanélküliség okaira a szerző a „Technika és innováció” című alfejezetben utalt.

- [5] KLEMENSITS, Péter; ESZTERHAI, Viktor (2017.). Biztonságpolitikai kihívások és trendek a 21. század közepén [on line]. PAGEO Geopolitikai Kutató Intézet, Budapest. Elérhetőség: <http://www.geopolitika.hu/hu/2017/06/01/biztonsagpolitikai-kihivasok-es-trendek-a-21-szazad-kozepen/>. (Letöltve: 2018.10.05.).
- [6] SZENDY, István (2018.) Hadtudomány. Korunk és hadviselése. Vol 2018. No. 2, pp. 3–17. Elérhetőség: http://real.mtak.hu/82567/1/ht2018_2_5_19_u.pdf. (Letöltve: 2018.10.24.).
- [7] KAISER, Ferenc (2018.) Confessio. Túlnépesedés, erőforrás szűkösség, „élettér” konfliktusok [on line]. Vol 2018. No. 1. Elérhetőség: <http://confessio.reformatus.hu/v/tulnepesedes-eroforras-szukosseg-eletter-konfliktusok/>. (Letöltve: 2018.10.05.).
- [8] BAKOS, Csaba Attila (2018.) Hadtudományi Szemle. Modern könnyűgyalogság a jövő konfliktusaiban, háborúiban. Vol 2018. No. 1, pp. 3–11. Elérhetőség: https://honvedelem.hu/files/files/66992/hsz_2018_1_beliv_003_011.pdf. (Letöltve: 2018.10.04.).
- [9] BÉKÉS, Márton (2017.). Gerillaháború - A fegyveres felkelés elmélete és gyakorlata, Közép és Kelet-Európai történelem és társadalom kutatásért Közalapítvány, Budapest.
- [10] THOENNES, Chasen (2018.). Flipping Information Gathering Models and the Future of Asymmetric War. USSOCOM and USSTRATCOM commanders discuss the influence of data and technology on warfighting at the 2018 DoDIIS Worldwide Conference. [on line]. USSOCOM, n.p. Elérhetőség: <https://www.socom.mil/pages/Flipping-Information-Gathering-Models-and-the-Future-of-Asymmetric-War.aspx>. (Letöltve: 2018.10.04.).
- [11] SOCC Manual (2014.), NATO Special Operations Headquarters, Mons, Belgium.
- [12] USARSOFF (2016.). Army Special Operations Vision [on line]. USASOC, n.p. Elérhetőség: [http://www.soc.mil/AssortedPages/ARSOF%20Vision%20\(Final%2020AUG18\).pdf](http://www.soc.mil/AssortedPages/ARSOF%20Vision%20(Final%2020AUG18).pdf). (Letöltve: 2018.10.04.).
- [13] USASOC (2018.). USASOC 2035 - Communicating the ARSOF narrative and setting the course to 2035, USASOC, n.p. Elérhetőség: <http://www.soc.mil/AssortedPages/USASOCOverview2035.pdf>. (Letöltve: 2018.10.04.).
- [14] informalo.hu (2018.). A Logisztika jövője [on line]. informalo.hu, n.p. Elérhetőség: <https://informalo.hu/a-logisztika-jovoje/>. (Letöltve: 2018.10.06.).
- [15] BODORÓCZKI, János (2017.). A különleges erők logisztikai támogatása és annak fejlesztési lehetőségei doktori (PhD) értekezés, NKE-HDI, Budapest.
- [16] European Parliament (2017.). Global Trends to 2035 Geo-Politics and international power, European Parliamentary Research Service Global Trends Unit, Brussels. Elérhetőség: <http://www.oxan.com/media/1969/global-trends-to-2035-geopolitics-and-power.pdf>. (Letöltve: 2018.10.08.).
- [17] SZŐKE, Diána (2018.). A világ 2035-ben: geopolitikai előrejelzés [on line]. PAGEO Geopolitikai Kutató Intézet, n.p. Elérhetőség: <http://www.geopolitika.hu/hu/2018/06/06/a-vilag-2035-ben-geopolitikai-elorejelzes/>. (Letöltve: 2018.10.11.).

- [18] PORKOLÁB, Imre (2016.) Hadtudomány. Az innováció hatása a hadviselésre. Vol XXVI. No. 1-2, pp. 19–28. Elérhetőség: http://real.mtak.hu/50167/1/Hadtudomany_2016_1_2_netre.21_30_u.pdf. (Letöltve: 2018.10.09.).
- [19] GAZDAG, Ferenc (2007.) Grotius. Magyarország érdekei és ezek érvényesítésének lehetőségei a nemzetközi szervezetekben [on line]. Vol 1. No. 1. Elérhetőség: <http://www.grotius.hu/doc/pub/UIVMVC/83%20gazdag%20ferenc%20%20vita%20a%20magyar%20kpol.pdf>. (Letöltve: 2018.10.30.).
- [19] SZEGEDI, Zoltán; PREZENSZKI, József (2005.). Logisztika-menedzsment (Harmadik kiadás), Kossuth, Budapest. ISBN: 963 094 777 3.
- [20] nato.int (2018.). Allies agree Japan's Mission to NATO [on line]. s. n., n.p. Elérhetőség: https://www.nato.int/cps/en/natohq/news_154886.htm. (Letöltve: 2018.10.27.).
- [21] USASOC (2018b.). USASOC Campaign Plan 2035 - Annual Update 2018, USASOC, n.p. Elérhetőség: http://www.soc.mil/AssortedPages/USASOCCampaignPlan2035_2018.pdf. (Letöltve: 2018.10.04.).
- [22] TAKÁCS, Zoltán (2014). Tartalékos különleges műveleti alakulat létrehozásának lehetősége (Diplomamunka), NKE HHK KVI, Budapest.
- [23] 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozat (2012.). A Kormány 1035/2012. (II. 21.) Korm. határozata Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról, Magyarország Kormánya, Budapest. Elérhetőség: http://2010-2014.kormany.hu/download/f/49/70000/1035_2012_korm_határozat.pdf. (Letöltve: 2018.10.24.).
- [24] Ált/43 (2013.). Magyar Honvédség Összhaderőnemi Doktrína 3. kiadás MH DOFT kód: ÖHD (3), Magyar Honvédség, Budapest